

**Sprawozdanie z realizacji
Powiatowego Programu
Opieki nad Zabytkami
na lata 2020-2023**

POWIAT OŚWIĘCIMSKI

Spis treści

1.	Wstęp	2
2.	Obszary priorytetowe.....	3
3.	Priorytet I. Konsekwentne i planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenia uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju powiatu.	4
3.1.	Uchwała w sprawie przyjęcia programu opieki nad zabytkami dla powiatu oświęcimskiego ..	4
3.2.	Plan ochrony zabytków.....	5
3.3.	Regulamin udzielania dotacji na prace konserwatorskie	15
3.4.	Udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytku	16
4.	Priorytet II. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju społeczno - gospodarczego powiatu	19
4.1.	Dotacje w trybie ustawy o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami.....	19
4.2.	Uatrakcyjnienie i ożywienie powiatu poprzez wykreowanie nowej przestrzeni publicznej służącej prezentowaniu i promowaniu kultury i dziedzictwa kulturowego.....	25
4.3.	Prowadzenie działań sanacyjnych w obrębie powiatu	27
5.	Priorytet III. Wyeksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazowych	27
6.	Priorytet IV. Zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i krajobrazu oraz przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni	28
7.	Priorytet V. Wykreowanie wizerunku powiatu i tożsamości mieszkańców, wspieranie aktywności lokalnej mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego	29
8.	Priorytet VI. Zwiększenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych	31
9.	Priorytet VII. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami	33
10.	Priorytet VIII. Powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego	34
11.	Priorytet IX. Wzmocnienie roli społeczeństwa w ochronie zabytków	37
12.	Priorytet X. Nadzór nad właściwym oznakowaniem zabytkowych budynków	41

1. Wstęp

Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Oświęcimskiego na lata 2020-2023 został opracowany głównie na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.

Ustawa o samorządzie powiatowym w art. 4 ust. 1 zawiera ogólną regulację dotyczącą wykonywania zadań publicznych o charakterze ponadgminnym. Punkt 7 wspomnianego artykułu przypisuje samorządowi powiatowemu zadania z zakresu kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Oświęcimskiego na lata 2020-2023 został przyjęty Uchwałą NR XVII/168/2020 Rady Powiatu w Oświęcimiu z dnia 19 lutego 2020 r. w sprawie przyjęcia Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Oświęcimskiego na lata 2020-2023. Tematem opracowania jest problematyka ochrony dziedzictwa kulturowego, określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami.

Powiat oświęcimski położony na granicy Śląska i Małopolski, obejmuje obszar 406 km², zamieszkały jest przez ok. 155 tys. osób. Graniczy z powiatami: chrzanowskim, wadowickim, bielskim ziemskim, pszczyńskim i bieruńsko-lędzińskim. W skład powiatu wchodzi 9 jednostek administracyjnych: miasto Oświęcim, gmina wiejska Oświęcim oraz gminy: Chełmek, Brzeszcze, Kęty, Polanka Wielka, Przeciszów, Osiek i Zator. Ważnym czynnikiem rozwoju powiatu oświęcimskiego jest jego położenie między trzema dużymi miastami: Krakowem, Katowicami i Bielskiem-Białą. Należy do najbardziej uprzemysłowionych i zurbanizowanych powiatów Małopolski. Na jego terenie funkcjonuje przemysł chemiczny, metalowy, lekki i wydobywczy. Powiat oświęcimski jest również doskonałym miejscem spędzania wolnego czasu dla pasjonatów historii i miłośników przyrody. Piękne krajobrazy, charakterystyczne dla tej okolicy liczne stawy rybne - tradycje hodowli karpia sięgają czasów średniowiecza - czyste rzeki, interesujące obiekty zabytkowe oraz dynamicznie rozwijające się parki rozrywki sprawiły, że jest to teren atrakcyjny turystycznie i rekreacyjnie.

Powiat oświęcimski charakteryzuje się bogatym i wartościowym krajobrazem kulturowym, definiowanym jako przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze. Rozwój powiatu opiera się na jego zasobach naturalnych, położeniu geograficznym oraz walorach krajobrazu kulturowego. Umożliwienie dalszego istnienia oraz wzbogacenie materialnego dziedzictwa kulturowego jest jednym z istotnych kierunków rozwojowych powiatu.

Zasadniczą przesłanką opracowania Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Oświęcimskiego było uznanie zasobów dziedzictwa kulturowego za istotny czynnik wpływający na kształtowanie się tożsamości lokalnej. Zasoby te określają i wyznaczają wieloaspektowe uwarunkowania rozwoju powiatu, upowszechniania kultury oraz zwiększenia atrakcyjności turystycznej.

2. Obszary priorytetowe

Podstawowe kierunki działań dla realizacji Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2020-2023 określono w dziesięciu obszarach priorytetowych.

Priorytet I.

Konsekwentne i planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami, jako potwierdzenia uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju powiatu.

Priorytet II.

Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, jako elementu rozwoju społeczno - gospodarczego powiatu.

Priorytet III.

Wyeksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazowych.

Priorytet IV.

Zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i krajobrazu oraz przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni.

Priorytet V.

Wykreowanie wizerunku powiatu i tożsamości mieszkańców, wspieranie aktywności lokalnej mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego.

Priorytet VI.

Zwiększenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych.

Priorytet VII.

Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

Priorytet VIII.

Powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

Priorytet IX.

Wzmocnienie roli społeczeństwa w ochronie zabytków.

Priorytet X.

Nadzór nad właściwym oznakowaniem zabytkowych budynków.

3. Priorytet I. Konsekwentne i planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenia uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju powiatu.

3.1. Uchwała w sprawie przyjęcia programu opieki nad zabytkami dla powiatu oświęcimskiego

Głównym kierunkiem działania w obszarze pierwszego priorytetu było zapewnienie warunków prawnych i organizacyjnych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie. Podstawowe warunki prawne i organizacyjne zawarto w powiatowym programie opieki nad zabytkami. Program został przyjęty Uchwałą NR XVII/168/2020 Rady Powiatu w Oświęcimiu z dnia 19 lutego 2020 r. w sprawie przyjęcia Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Oświęcimskiego na lata 2020-2023.

3.2. Plan ochrony zabytków

W ramach pierwszego priorytetu dokonano aktualizacji kart działań ochrony zabytków na wypadek zagrożeń. Działania te były prowadzone w ramach zadań Obrony Cywilnej. Obecnie formacja ta nie funkcjonuje.

Wykaz zabytków nieruchomości na terenie Powiatu Oświęcimskiego podlegających zabezpieczeniu w razie sytuacji kryzysowych lub na wypadek konfliktu zbrojnego.

Lp.	Miejscowość (obiekty podlegające zabezpieczeniu)	Elementy obiektu podlegające zabezpieczeniu	Proponowany sposób zabezpieczenia	Niezbędne siły i czas na wykonanie zadania	Szacowane koszty w PLN
1	2	3	4	5	6
MIASTO OŚWIĘCIM					
1	Oświęcim Układ urbanistyczny Nr rejestru – A-483/87, [A-958/M] w szczególności:	Całe założenie urbanistyczne „starego miasta”	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Właściciele budynków i lokatorzy 2 os. – 4 godz.	1 znak na budynek 200 zł każdy
a	Rynek Główny 8 Kamienica z oficyną Nr rej. A-665/91 [A-965/M]	Cały budynek wraz z działkami	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Właściciel i lokatorzy 2 osoby – 2 godz.	200 zł
b	Rynek Główny 14 Dawny Ratusz, obecnie Sąd Rejonowy Nr rej. A-645/89, [A-964/M]	Cały budynek	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Właściciel i lokatorzy 2 osoby – 2 godz.	200 zł
c	Pozostałe budynki w układzie urbanistycznym nie będące w rejestrze wojewódzkim wyszczególnione w rozdziale I Planu Ochrony Zabytków Miasta Oświęcim	Całe budynki	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Właściciel i lokatorzy po 4 osoby - 4 godz.	1 znak na budynek 200 zł każdy

2	Oświęcim ul. Dąbrowskiego Kościół parafialny p. w. Wniebowzięcia NMP, Własność parafii rzymsko-katolickiej [A-1201/M]	Kościół parafialny p. w. Wniebowzię- cia NMP, st. rej. nr 562, dec. LAK.11- Bi-6Kr/33 z 26.10.1933	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 2 szt.	Księża i wierni z parafii 4 osoby – 3 godz.	400 zł
3	Oświęcim Plac Kościuszki 10 Zespół klasztorny Sa- lezjanów (d. Dominikanów) [A-963/M]	Kościół pw. Matki Bożej Wspomoże- nia Wiernych st. rej. nr 563 z 04.05.1934r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 2 szt.	Księża i wierni z parafii 2 osoby – 3 godz.	1200 zł
		Kaplica św. Jacka st. rej. nr 564 z 04.05.1934r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 2 szt.	Księża i wierni z parafii 2 osoby – 3 godz.	
		Klasztor oraz drze- wostan Nr rej. A-644/89 z dnia 04.09.1989 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 2 szt.	Parafianie 2 osoby – 3 godz.	
4	Oświęcim Plac Kościuszki 8-10 Zespół klasztorny ss. Serafitek [A-961/M]	Kościół pw. Matki Boskiej Bolesnej A- 543/87 z dnia 22.12.1987r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 2 szt.	Zakon- nice i wierni 3 osoby – 3 godz.	400 zł
		Klasztor z ogrodze- niem Nr rej. A-543/87 z dnia 22.12.1987r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Zakon- nice i wierni 3 osoby – 3 godz.	200 zł
5	Oświęcim Plac Ks. J. Skarbka 3 Synagoga Chewra Lomdej Misznajot. Własność Kongregacji Wyznania Mojżesz- owego w Bielsku-Białej [A-966/M]	Synagoga Nr rej. A-725/97 z 04.08.1997r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Pracow- nicy 2 os. – 2 godz.	200 zł

6	Oświęcim ul. Dąbrowskiego Cmentarz rzymsko- katolicki [A-960/M]	Cmentarz rzymsko- katolicki Nr rej. A-465/86 z 05.12.1986 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 3 szt.	Obsługa cmenta- rza, wierni 4 os. – 3 godz.	600 zł
		Kaplica cmentarna Nr rej. A-465/86 z 05.12.1986 r.			
		Ogrodzenie z bramą Nr rej. A-465/86 z 05.12.1986 r.			
		Dom pogrzebowy Nr rej. A-465/86 z 05.12.1986 r.			
7	Oświęcim ul. Dąbrowskiego Cmentarz żydowski. Własność Kongregacji Wyznania Mojżeszow- ego w Bielsku- Białej [A-962/M]	Cmentarz żydowski wraz z ogrodze- niem i bramą, na- grobkami, grobow- cami oraz zielenią Nr rej. A-618/94 z 18.10.1994	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Obsługa cmenta- rza 2 os. – 2 godz.	400 zł
8	Oświęcim ul. Zamkowa 1 Zamek Książąt Oświęcimskich. Własność Miasta Oświęcim [A-956/M]	Zamek i baszta Nr rej. A-390/72 z 17.11.1972	Zgodnie z planem Muzeum Zamek		
9	Oświęcim ul. Kolbego 2 SS Küche Własność Skarbu Państwa [A-116/M]	SS Küche Budynek kuchni i kantyny załogi SS KL Auschwitz-Bir- kenau Nr rej. A- 116/M z dnia 17.10.2007	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 2 szt.	Pracow- nicy PMAB 2 os. – 2 godz.	400 zł
10	Oświęcim ul. Kolbego, Spół- dzielców, Legionów Historyczny zespół budynków dawnych Zakładów Zbożowo- Młynarskich i Zakła- dów Tytoniowych (wcześniej Polskiego Monopolu Tytonio-	magazyn SS „Trup- pen- wirtschaftslager” – „TWL-HWL” Nr rej. A-173/M z 12.01.2009	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 2 szt.	Pracow- nicy PWSZ w Oświę- cimiu 4 os. – 2 godz.	800 zł
		magazyn SS “Lager- haus” Nr rej. A-173/M z 12.01.2009	Zgodnie z Planem Ochrony P. M.		

	wego) w latach 1940-1944 były to budynki w administracji KL Auschwitz-Birkenau. Własność Skarbu Państwa, Małopolska Uczelnia Państwowa im. rot. W. Pileckiego w Oświęcimiu [A-173/M]	budynek administracji obozowej „Stabsgebäude” Nr rej. A-173/M z 12.01.2009	Auschwitz-Birkenau		
		budynek „SS-Snterkunftsgebäude” Nr rej. A-173/M z 12.01.2009			
11	Oświęcim ul. Więźniów Oświęcimia Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau Własność Skarbu Państwa (Ministerstwo Kultury) [A-959/M]	Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau Nr rej. A-714/95 z 02.08.1995	Zgodnie z Planem Ochrony P. M. Auschwitz-Birkenau		
12	Oświęcim Teren PKP Bocznica kolejowa i rampa rozładownicza dawnego obozu KL Auschwitz II Birkenau. Własność Skarbu Państwa [A-957/M]	Bocznica kolejowa i rampa rozładownicza dawnego obozu KL Auschwitz II Birkenau Nr rej. A-672/91 z 06.07.1991	Zgodnie z Planem Ochrony P. M. Auschwitz-Birkenau		
13	Oświęcim, ul. Leszczyńskiej bocznice kolejowe i „Baraki”. Własność Skarbu Państwa [A-700/M]	Bocznice kolejowe wraz z torowiskiem prowadzące do dawnego „Monopolu” Nr rej. A-700/M z 08.06.2009	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Pracownicy PMAB 2 os. – 2 godz.	200 zł
		Baraki Nr rej. A-700/M z 08.06.2009	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Pracownicy PWSZ w Oświęcimiu 2 os. – 2 godz.	200 zł

GMINA BRZESZCZE					
1	Jawiszowice ul. św. Marcina 1 Kościół parafialny. Własność parafii rzymsko-katolickiej [A-847/M]	Kościół pw. św. Marcina z otocze- niem i starodrze- wem Nr rej. A-81 z 09.01.1969 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Księża i wierni z parafii 1 osoba – 2 godz.	100 zł
2	Brzeszcze ul. Kościelna 2 Kościół parafialny. Własność parafii rzymsko-katolickiej [A-71/M]	Kościół pw. św. Urbana Nr rej. A-71/M z 16.01.2007 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Księża i wierni z parafii 1 osoba – 2 godz.	100 zł
3	Brzeszcze ul. Dworcowa Łażnia i latarnia obo- zowa. Własność Skarbu Państwa [A-848/M]	Cały obiekt Nr rej. A-1602/95 Z 29.12.1995 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 2 szt.	Księża i wierni z parafii 1 osoba – 2 godz.	100 zł
4	Brzeszcze. Budynek dawnej szkoły przy ul. Kosynierów 20 . Własność Gminy Brzeszcze [A-1637/M]	Cały obiekt	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 2 szt.	Administ rator obiektu	500 zł
GMINA CHEŁMEK					
1	Bobrek Zespół kościoła parafialnego. Własność parafii rzymsko-katolickiej [A-390/M]	Zespół kościoła parafialnego pw. św. Trójcy, budynek plebanii oraz część gospodarcza Nr rej. A-746/01 z 20.03.2001 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 3 szt.	Właści- ciel obiektu 6 osób – 2 dni	5000 zł
2	Bobrek Zespół pałacowy. Własność prywatna [A-683/M]	Budynek dawnego pałacu wraz z ofi- cyną składający się z pałacu (poważnie zdeprawowany), oficyny i parku Nr rej. A-361/78 z 17.10.1971 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Właści- ciel obiektu 6 osób – 2 dni	800 zł
GMINA KĘTY					
1	Bulowice Kościół pw. św. Wojciecha.	Cały obiekt Nr rej. A-515 z 15.09.1987 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Księża i wierni z parafii	400 zł

	Własność parafii rzymsko-katolickiej [A-690/M]			4 osoby – 2 godz.	
2	Bulowice Zespół pałacowo-parkowy [A-699/M]	Cały obiekt Nr rej. A-376/79 z 08.09.1980 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 2 szt.	Właściciel oraz obsługa obiektu 4 osoby – 2 godz.	300 zł
3	Kęty Układ urbanistyczny ryнку [A-867/M]	Cały obiekt Nr rej. A-464 z 26.11.1986 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Księża i wierni z parafii 8 osób – 4 godz.	800 zł
4	Kęty Kościół parafialny pw. Św. Małgorzaty i Katarzyny Własność parafii rzymsko-katolickiej [A-860/M]	Kościół parafialny, cmentarz przykościelny, drzewostan, ogrodzenie Nr rej. A-462 z 24.11.1986 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Księża i wierni z parafii 4 osoby – 2 godz.	300 zł
5	Kęty Kościół pw. Św. Jana Kantego. Własność parafii rzymsko-katolickiej [A-862/M]	Cały obiekt Nr rej. A-463 z 25.11.1986 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Księża i wierni z parafii 4 osoby – 2 godz.	400 zł
6	Kęty ul. Kościuszki 6 Zespół Klasztorny Sióstr Klarysek [A-863/M]	Kościół, budynki mieszkalne, gospodarcze, ogród, mur ogrodzeniowy Nr rej. A-581/88 z 27.08.1988 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 6 szt.	Księża i wierni z parafii 15 osób – 2 godz.	1600 zł
7	Kęty Zespół klasztorny oo. Reformatów: kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NPM [A-861/M]	Klasztor, kaplica, cmentarz przykościelny, mur z bramkami i kapliczkami – Stacjami Męki Pańskiej. Nr rej. A-467 z 18.12.1986 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 4 szt.	Księża i wierni z parafii 6 osób – 2 godz.	400 zł
8	Kęty Cmentarz komunalny [A-864/M]	Cały obiekt Nr rej. A-653/90 z 23.01.1990 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Zakład pogrzebowy 6 osób – 3 godz.	800 zł
9	Kęty Cmentarz żydowski [A-866/M]	Cały obiekt Nr rej. A-651/90 z 16.01.1990 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Gminny Zakład Komunalny 2 osoby – 1 godz.	200 zł

10	Kęty ul. Krakowska 3 Dawna poczta [A-868/M]	Cały obiekt Nr rej. A-588/88 z 28.11.1988 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Właściciel obiektu 4 osoby – 2 godz.	300 zł
11	Kęty Rynek 16 Dom [A-865/M]	Cały obiekt Nr rej. A-567/94 z 04.10.1994 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Właściciel obiektu 4 osoby – 2 godz.	200 zł
12	Kęty Rynek 25 Dom [A-869/M]	Cały obiekt Nr rej. A-694/93 z 10.12.1993 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Właściciel obiektu 4 osoby – 2 godz.	300 zł
13	Podlesie Kęckie Kapliczka przydrożna z 30.09.1937 r. [A-1200/M]	Cały obiekt Nr rej. A-1200/M	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Administ rator terenu	200 zł
14	Malec Średniowieczny ogródek stożkowy otoczony stawem	Cały obiekt Nr rej. A-447/86 z 02.04.1986 r. (przekazano do rej. C)	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	RSP Ma- lec 2 osoby – 1 godz.	100 zł
GMINA OSIEK					
1	Osiek ul. Starowiejska 144 Kościół drewniany pw. Św. Andrzeja. Własność parafii rzymsko-katolickiej [A-954/M]	Cały obiekt Nr rej. A-292/78 z 19.04.1978 r.	- Włączenie alarmu - Wezwanie ochrony Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	2 osoby – 2 godz.	1000 zł
2	Osiek ul. Zamkowa 11 Zespół pałacowy [A-955/M]	Pałac, oficyny, park Nr rej. A-278/78 z 27.02.1978 r.	- Włączenie alarmu - Wezwanie ochrony Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Admini- strator 3 osoby – 2 godz.	1000 zł
3	Osiek Młyn [A-1315/M]	Cały obiekt Nr rej. A-1315/M z 12.11.2012 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	2 osoby – 2 godz.	500 zł

Wpisz tutaj równanie.

4	Głębowice Ruiny pałacu, park	Ruiny Nr rej. A-295/78 z 20.04.1978	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Admini- strator 1 osoba – 1 godz.	300 zł
5	Głębowice Kościół pw. NMP z Góry Karmelu. Własność parafii rzymsko-katolickiej	Kościół z otoczeniem w obrębie ogrodzenia, drzewostanem i aleją dojazdową od wschodu Nr rej. A-294/78 z 20.04.1978	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Admini- strator 2 osoby – 2 godz.	1000 zł
GMINA OŚWIĘCIM					
1	Grojec ul. B. Chowańca 1 Kościół parafialny pw. Św. Wawrzyńca. Własność parafii rzymsko-katolickiej [A-836/M]	Cały obiekt Nr rej. A-227/78 z 27.02.1988 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Księża i wierni z parafii 2 osoby – 2 godz.	300 zł
2	Grojec Zespół pałacowy [A-835/M]	Pałac, park, resz- tówka zabudowań gospodarczych Nr rej. A-673/91 z 10.02.1994 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 2 szt.	Admini- strator 2 osoby – 2 godz.	300 zł
3	Poręba Wielka Kościół paraf. pw. Św. Bartłomieja. Własność parafii rzymsko-katolickiej [A-981/M]	Kościół, oraz cmen- tarz z drzewami Nr rej. A-364/78 z 17.10.1978 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Księża i wierni z parafii 2 osoby – 2 godz.	300 zł
4	Harmęże Zespół dworsko – parkowy [A-842/M]	Cały obiekt Nr rej. A-606/94 z 11.10.1994 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 2 szt.	Admini- strator i OSP Harmęże 2 osoby – 2 godz.	300 zł
5	Poręba Wielka Zespół dworsko-par- kowy [A-980/M]	Cały obiekt Nr rej. A-290/78 z 30.03.1978 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 2 szt.	Admini- strator i OSP Po- ręba Wielka 3 osoby – 2 godz.	300 zł

6	Rajsko ul. Pszczyńska 26 Pałac, park [A-879/M]	Cały obiekt Nr rej. A-286/78 z 24.03.1978 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 2 szt.	Admini- strator i OSP Rajsko 3 osoby – 2 godz.	300 zł
7	Brzezinka ul. Piwniczna „Ziemniaczarki” i „Kwaszarnia” [A-1205/M]	Ruina Nr rej. A-1205/M z 10.06.2010 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Administ rator terenu	300 zł
GMINA POLANKA WIELKA					
1	Polanka Wielka Kościół paraf. pw. Św. Mikołaja. Własność parafii rzymsko-katolickiej [A-977/M]	Kościół z otocze- niem i drzewostanem Nr rej. A-280/78 z 20.03.1978 r.	- Włączenie alarmu - Wezwanie ochrony Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Włāści- ciel obiektu 2 osób – 2 godz.	1000 zł
2	Polanka Wielka ul. Pałacowa Zespół pałacowo- parkowy [A-976/M]	Pałac, dwie ofi- cyny, spichlerz, bud. gosp., park. Nr rej. A-408/82 z 12.04.1982	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej” 2 szt.	Włāścic iel obiektu 3 osoby – 2 godz.	1500 zł
GMINA PRZECISZÓW					
1	Przeciszów ul. Szkolna 24 Kościół pw. Narodze- nia Św. Jana Chrzci- ciela. Własność parafii rzymsko- katolickiej [A-988/M]	Kościół, ogrodze- nie, otoczenie, drzewostan. Nr rej. A-284/78 z 24.03.1978	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Księża i wierni z parafii 4 osoby – 2 godz.	200 zł
GMINA ZATOR					
1	Zator pl. Kościuszki 3 Kościół paraf. pw. ŚŚ. Wojciecha i Jerzego. Własność parafii rzymsko -katolicka [A-1156/M]	Cały obiekt Nr rej. A-299/78 z 20.04.1978 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	Admini- strator 5 osób – 3 dni	3 000 zł

2	Zator Zespół pałacowy [A-1181/M]	Pałac, otoczenie, park tarasowy, ofi- cyna (tzw. „portie- rówka”), brama z fragmentami muru obwodowego Nr rej. A-300/78 z 25.02.1987 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	5 osób – 3 dni	1 000 zł
3	Zator Układ urbanistyczny [A-1181/M]	Cały obiekt Nr rej. A-182 z 25.02.1987 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	5 osób – 3 dni	2 000 zł
4	Graboszyce Kościół paraf. pw. Św. Andrzeja. Własność parafii rzymsko-katolickiej	Kościół, otoczenie, drzewostan. Nr rej. A-505 z 25.02.1987 r. (zmiana decyzji A- 79/M)	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	5 osób – 3 dni	900 zł
			Zabezpiecze- nie ołtarza	2 osoby – 2 dni	900 zł
5	Graboszyce Zespół dworski [A-833/M]	Cały obiekt Nr rej. A-501/88 z 02.05.1988 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	3 osoby – 3 dni	500 zł
6	Grodzisko Grodzisko wczesno- średniowieczne [A-834/M]	Cały obiekt Nr rej. A-729/98 z 22.04.1998 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	2 osoby – 1 dzień	200 zł
7	Palczowice Kościół paraf. pw. Św. Jakuba Młodszeo. Własność parafii rzymsko-katolickiej [A-967/M]	Cały obiekt Nr rej. A-287/78 z 30.03.1978 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	5 osób – 3 dni	900 zł
8	Rudze Dwór [A-1000/M]	Dwór i park Nr rej. A-282/78 z 21.03.1978 r.	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	3 osoby – 3 dni	500 zł
9	Trzebieńczyce Średniowieczna osada	Cały obiekt Nr rej. A-674/91 z 22.11.1991 r. (Przekazano do rej. C)	Oznakowanie znakiem „Konwencji Haskiej”	1 osoba – 1 dzień	100 zł

3.3. Regulamin udzielania dotacji na prace konserwatorskie

Powiat posiada regulaminu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, który jest podstawą do skorzystania z ustawowych kompetencji samorządu do udzielania wsparcia finansowego właścicielom i administratorom zabytków wpisanych do rejestru prowadzonego przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Regulamin przyjęto uchwałą XXI/193/2016 Rady Powiatu w Oświęcimiu z dnia 29 czerwca 2016 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonych na obszarze Powiatu Oświęcimskiego (opublikowanej w Dz.U. Województwa Małopolskiego z dnia 06.07.2016 r. poz. 4057) zmienionej uchwałą Nr XLI/390/2018 Rady Powiatu w Oświęcimiu z dnia 31 stycznia 2018 r.

Dotacja przeznaczona jest na wspieranie i uzupełnianie działań zapewniających właścicielom lub posiadaczom zabytku właściwej opieki nad wartościowymi elementami substancji zabytkowej, w zakresie wyszczególnionym w art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Z budżetu Powiatu Oświęcimskiego mogą być udzielane dotacje wyłącznie na dofinansowanie prac przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na obszarze Powiatu Oświęcimskiego. Dotacja z budżetu Powiatu Oświęcimskiego na wykonanie prac może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na te prace przy zabytku, ustalonych na podstawie kosztorysu inwestorskiego. W przypadku gdy wnioskodawca na prace przy zabytku otrzymuje również inne środki publiczne, kwota dotacji przyznanej z budżetu Powiatu Oświęcimskiego wraz z kwotami przyznanymi na ten cel z innych środków publicznych nie może przekraczać 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac.

O dotację może się ubiegać każdy podmiot będący właścicielem lub posiadaczem zabytku, a także podmiot, który do tego zabytku posiada tytuł prawny wynikający z użytkowania wieczystego, ograniczonego prawa rzeczowego, trwałego zarządu albo stosunku zobowiązaniowego. Na zasadach określonych w niniejszej uchwale wnioskodawca może równocześnie wystąpić z kilkoma wnioskami o dotacje do prac przy więcej niż jednym zabytku. Łączną kwotę dotacji w danym roku budżetowym określa każdorazowo uchwała budżetowa Rady Powiatu w Oświęcimiu. Udzielenie dotacji może nastąpić po złożeniu przez wnioskodawcę pisemnego wniosku, zgodnie z § 5. Uchwały.

Wnioski o udzielenie dotacji należy składać do Starostwa Powiatowego w Oświęcimiu, w terminie ogłoszonym przez Zarząd Powiatu w danym roku kalendarzowym. Wnioski o przyznanie dotacji opiniuje Komisja powołana przez Zarząd Powiatu w Oświęcimiu, który ustala Regulamin jej działania. Komisja dokonuje oceny wniosków w oparciu o kryterium:

- a) dostępności zabytku dla ogółu społeczności lokalnej i turystów;
- b) rangi zabytkowo-artystycznej zabytku;
- c) stanu zachowania zabytku;
- d) faktu kontynuowania prac;

e) wysokości zaangażowanych środków własnych;

f) promocji kultury.

3.4. Udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytku

Wykaz prowadzonych przez Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Oświęcimiu w latach 2015-2018 interwencji przy obiektach zabytkowych

L.p.	Adres obiektu budowlanego	Zakres działań	Forma ochrony
1	Budynek oświatowy, ul. Sobieskiego 12, Kęty	Stan techniczny, negatywna ocena nośności stropów	Gminna ewidencja zabytków
2	Przedszkole Samorządowe w Zaborzu, ul. Grojecka 54	Stan techniczny budynku	Gminna ewidencja zabytków
3	4 reklamy, Kęty ul. Kościuszki 14	Samowola, legalizacja z art. 48- akta w WINB w Krakowie	Układ urbanistyczny wpisany do rejestru zabytków
4	Rozbudowa istniejącego budynku o kotłownię, Kęty ul. Kościuszki 4	Legalizacja na podstawie Prawa budowlanego z 1974 r. częściowe wykonanie nakazów	Układ urbanistyczny wpisany do rejestru zabytków
5	Budynek usługowy, otwory okienne w ścianie szczytowej, Kęty ul. Kościuszki 12	Nakaz zamurowania, odwołanie w WINB w Krakowie	Układ urbanistyczny wpisany do rejestru zabytków
6	Budynek mieszkalny, Oświęcim ul. Zwycięstwa 149	Stan techniczny	Gminna ewidencja zabytków
7	Budynek usługowo-mieszkalny, Oświęcim ul. Dąbrowskiego 1	Stan techniczny - w toku	Gminna ewidencja zabytków
8	Budynek mieszkalny, Kęty ul. Sobieskiego 13	Stan techniczny - w toku	Gminna ewidencja zabytków
9	Kościół parafialny Św. Bartłomieja w Porębie Wielkiej	Stan techniczny - roboty wykonywane na podstawie decyzji pozwolenia na remont.	Obiekt wpisany do rejestru zabytków

10	Budynek usługowo-mieszkalny, Plac Kościuszki 6, Oświęcim	Stan techniczny, wyłączenie z użytkowania. Decyzja. Akta w WINB w Krakowie	Gminna ewidencja zabytków
11	Budynek usługowo-mieszkalny, Plac Kościuszki 7, Oświęcim	Stan technicznego, wyłączono z użytkowania. Decyzja. Akta w WINB Kraków	Gminna ewidencja zabytków
12	Budynek usługowo-mieszkalny, ul. Solskiego 10, Oświęcim	Stan techniczny, wyłączenie z użytkowania. Decyzja. Akta w WINB w Krakowie	Gminna ewidencja zabytków
13	Budynek wielorodzinny, ul. Powstańców Śląskich 11-13, Oświęcim	Stan techniczny, wyłączono z użytkowania do czasu usunięcia nieprawidłowości. Decyzja ostateczna. W najbliższym czasie zostanie wszczęte postępowanie egzekucyjne.	Gminna ewidencja zabytków
14	Budynek biurowy ul. Berka Joselewicza 5, Oświęcim	Legalizacja istotnych odstępstw. Decyzja kończąca postępowanie	Gminna ewidencja zabytków
15	Budynek mieszkalny wielorodzinny ul. Sienkiewicza 3/3 i 3,4 Brzeszcze	Stan techniczny po pożarze. Postępowanie zakończono wydaniem decyzji	Układ urbanistyczny
16	Budynek mieszkalny wielorodzinny ul. Powstańców Śląskich 15-17	Stan techniczny, wyłączono z użytkowania do czasu usunięcia nieprawidłowości. Decyzja ostateczna. W najbliższym czasie zostanie wszczęte postępowanie egzekucyjne.	Gminna ewidencja zabytków
17	Budynek ul. Parkowa, działka nr 3, Oświęcim	Stan techniczny budynku. W trakcie postępowania uzyskano pozwolenie od konserwatora zabytków na rozbiórkę budynku	Strefa ochrony konserwatorskiej układu urbanistycznego
18	Budynek mieszkalny jednorodzinny z częścią usługową, Oświęcim ul. Kościelna 7	Stan techniczny budynku. Postępowanie zakończono wydaniem decyzji.	Układ urbanistyczny

19	Budynek mieszkalny jednorodzinny, Oświęcim, ul. Jagiełły 9	Stan techniczny zakończony decyzją o rozbiórce częściowej budynku. W trakcie postępowania uzyskano zgodę konserwatora zabytków na rozbiórkę obiektu.	Gminna ewidencja zabytków
20	Budynek mieszkalny jednorodzinny, ul. Jagiełły 7, Oświęcim	Stan techniczny. Postępowanie zakończono wydaniem decyzji	Gminna ewidencja zabytków
21	Budynek mieszkalno-usługowy, ul. Jagiełły 1, Oświęcim	Stan techniczny. Postępowanie zakończono wydaniem decyzji	Gminna ewidencja zabytków
22	Budynek mieszkalny wielorodzinny, ul. Jagiełły 22, Oświęcim	Stan techniczny. Postępowanie zakończono wydaniem decyzji	Gminna ewidencja zabytków
23	Budynek mieszkalny wielorodzinny ul. Kościuszki 5, Oświęcim	Stan techniczny. Postępowanie zakończono wydaniem decyzji	Gminna ewidencja zabytków
24	Budynek mieszkalno-usługowy ul. Kościuszki, Zator, działki 103/7, 103/8, 107, 109	Samowola budowlana, budowa	Ścisła strefa ochrony konserwatorskiej
25	Rozbudowa budynku mieszkalno-gospodarczego, Zator, ul. Kościuszki 4	Samowola budowlana	Ścisła strefa ochrony konserwatorskiej
26	Stan techniczny budynku mieszkalnego, ul. 26 Stycznia 1	Stan techniczny. Pożar. Postępowanie zakończone	Ścisła strefa ochrony konserwatorskiej

4. Priorytet II. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju społeczno - gospodarczego powiatu

4.1. Dotacje w trybie ustawy o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami.

Dotacje z budżetu powiatu

W 2020 roku Rada Powiatu udzieliła dotacji z budżetu Powiatu Oświęcimskiego na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze Powiatu Oświęcimskiego dla:

1. Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. św. Andrzeja Apostoła w Osieku w wysokości 19 000,00 zł (słownie: dziewiętnaście tysięcy złotych) na konserwację malowideł na stropie kruchty w kościele pw. św. Andrzeja Apostoła w Osieku.
2. Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. św. Wawrzyńca w Grojcu w wysokości 19 000,00 zł (słownie: dziewiętnaście tysięcy złotych) na remont konserwatorski polichromii ścian i sufitów na drewnie w obrębie przedsionku kościoła pw. św. Wawrzyńca w Grojcu.
3. Klasztoru Franciszkanów (Reformatów) OFM w Kętach w wysokości 8 500,00 zł (słownie: osiem tysięcy pięćset złotych) na wykonanie kompleksowej dokumentacji projektowo-kosztorysowej oraz konserwatorskiej.
4. Towarzystwa Miłośników Kęt w wysokości 3 500,00 zł (słownie: trzy tysiące pięćset złotych) na prace konserwatorskie przy nagrobku Jana Kopcińskiego z cmentarza komunalnego w Kętach.

W 2021 roku Rada Powiatu udzieliła dotacji z budżetu Powiatu Oświęcimskiego na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze Powiatu Oświęcimskiego dla:

1. Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. Najświętszej Maryi Panny Szkaplerznej w Głębowicach w wysokości 20 000,00 zł (słownie: dwadzieścia tysięcy złotych) na konserwację polichromowanego, drewnianego chóru muzycznego w nawie z 1518 roku.
2. Parafii Rzymsko-Katolickiej pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Oświęcimiu w wysokości 10 000,00 zł (słownie: dziesięć tysięcy złotych) na renowację ogrodzenia cmentarza parafialnego w Oświęcimiu.
3. Parafii Rzymsko-Katolickiej pod wezwaniem Świętego Wawrzyńca w Grojcu w kwocie 25 000,00 zł (słownie: dwadzieścia pięć tysięcy złotych) na konserwację polichromii w prezbiterium w obrębie babińca i nawie głównej oraz konserwację monochromii na ścianie i suficie w kaplicy Świętej Barbary oraz w zakrystii.

4. Parafii Rzymsko-Katolickiej pod wezwaniem Świętego Andrzeja Apostoła w Osieku w kwocie 25 000,00 zł (słownie: dwadzieścia pięć tysięcy złotych) na konserwację malowideł ściennych. Dotacja nie została wykorzystana. Rozwiązano umowę.

W 2022 roku Rada Powiatu udzieliła dotacji z budżetu Powiatu Oświęcimskiego na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze Powiatu Oświęcimskiego dla:

1. Parafii Rzymskokatolickiej pw. Najświętszej Maryi Panny Szkaplerznej w Głębowicach w kwocie 31 000,00 zł (słownie: trzydzieści jeden tysięcy złotych) na konserwację kamiennego wejścia do krypty w kościele z 1518 roku.
2. Diecezji Bielsko-Żywieckiej Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Wawrzyńca w Grojcu w kwocie 26 000,00 zł. (słownie: dwadzieścia sześć tysięcy złotych) na prace konserwatorskie elementów wyposażenia kościoła pw. Św. Wawrzyńca w Grojcu.

Kościół pw. Św. Wawrzyńca w Grojcu

3. Diecezji Bielsko-Żywieckiej Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Andrzeja Apostoła w Osieku w kwocie 43 000,00 zł (słownie: czterdzieści trzy tysiące złotych) na konserwację ołtarzy bocznych oraz malowideł ściennych w kościele pw. Św. Andrzeja Apostoła w Osieku.

Kościół pw. Św. Andrzeja Apostoła w Osieku

W 2023 roku Rada Powiatu udzieliła dotacji z budżetu Powiatu Oświęcimskiego na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze Powiatu Oświęcimskiego dla:

1. Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. Najświętszej Maryi Panny Szkaplerznej w Głębowicach w kwocie 30 000,00 zł (słownie: trzydzieści tysięcy złotych) na konserwację techniczno-estetyczną schodów od strony wejścia głównego.
2. Diecezji Bielsko-Żywieckiej Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Wawrzyńca w Grojcu w kwocie 15 000,00 zł. (słownie: piętnaście tysięcy złotych) na projekt budowlano konserwatorski kościoła pw. Św. Wawrzyńca w Grojcu w zakresie: izolacji przeciwwilgociowej, naprawy podwaliny, konserwacji szalunku oraz remontu dachu.
3. Diecezji Bielsko-Żywieckiej Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Andrzeja Apostoła w Osieku w kwocie 20 000,00 zł. (słownie: dwadzieścia tysięcy złotych) na prace budowlano-konserwatorskie przy ogrodzeniu kościoła pw. Św. Andrzeja w Osieku. Dotacja została zwrócona.
4. Towarzystwa Salezjańskiego, Dom Zakonny - Zakład im. Ks. Bosko w Oświęcimiu w kwocie 35 000,00 zł (słownie: trzydzieści pięć tysięcy złotych) na wykonanie części

prac w ramach zadania pn. „Konservacja elewacji zewnętrznych - elewacja południowa Sanktuarium MBWW- część górna nad tarasami i dolna”.

Prace konserwacyjne elewacji zewnętrznych - elewacja południowa Sanktuarium MBWW

Remont Kapliczki

W 2021 r. powiat przeprowadził gruntowny remont kapliczki zlokalizowanej w Oświęcimiu, ul. Generała Józefa Bema, nr posesji: w pobliżu budynku nr 8, nr działki (zgodny z rejestrem gruntów) dz. nr 368/31. Kapliczka wymagała konserwacji i częściowej rekonstrukcji zgodnie z programem prac konserwatorskich opracowanych w związku z koniecznością przeniesienia obiektu ze względu na jej kolizyjne położenie z planowaną rozbudową obiektów sportowych. Nowa lokalizacji sprzyja lepszemu wyeksponowaniu kapliczki. Podstawowym celem zadania było przywrócenie walorów estetycznych, historycznych i technicznych obiektu. Głównym celem zadania było zabezpieczenie kapliczki przed dalszą degradacją oraz wyeksponowanie jej jako materialnego dziedzictwa kulturowego. Koszt prac wyniósł 27 939,67 zł z czego 15 000,00 zł Powiat pozyskał w formie dotacji Województwa Małopolskiego z programu Kapliczki Małopolski.

Fundatorem kapliczki był Bartłomiej Hoła, który postawił ją w roku 1874 jako wotum wdzięczności Panu Bogu za wyleczenie syna z ciężkiej choroby. Kapliczką opiekowała się jego rodzina do 1931 roku. W następnych latach posesja zmieniała właścicieli. Do 1957 roku należała do rodziny Grubków, w latach 1958-62 do pani Stolarczyk, Zofii, Bernadetty i Agnieszki Noworyty oraz Jana Sieranca. W okresie okupacji niemieckiej kapliczki nie zniszczono, ze względu na jej położenie - nie przyciągające uwagi i z daleka od obozu koncentracyjnego.

Kapliczka przed remontem

Przeniesienie kapliczki na nowe miejsce

4.2. Uatrakcyjnienie i ożywienie powiatu poprzez wykreowanie nowej przestrzeni publicznej służącej prezentowaniu i promowaniu kultury i dziedzictwa kulturowego

Do 31 lipca 2023 r. Powiat Oświęcimski prowadził samorządową instytucję kultury pod nazwą: Muzeum Pamięci Mieszkańców Ziemi Oświęcimskiej.

Muzeum powstało w zabytkowym budynku zwanym „Lagerhausem”, zlokalizowanym na działce o powierzchni ok. 2,6 ha, położonym ok. 200 m od byłego niemieckiego obozu KL Auschwitz. Budynek został wzniesiony przed 1916 r. dla potrzeb piekarni. Od 1924 r. był magazynem surowca Zakładu Polskiego Monopolu Tytoniowego. W latach 1940–1944, jako tzw. Lagerhaus był magazynem kaszy, mąki i cukru dla obozowej załogi SS. Po wojnie należał do Okręgowego Przedsiębiorstwa Przemysłu Zbożowo – Młynarskiego Państwowych Zakładów Zbożowych w Krakowie. Przez wiele lat budynek stał niezagospodarowany, a kilka lat temu przeprowadzono w nim prace zabezpieczające i wzmacniające konstrukcję budynku. Wykonano m.in. izolację fundamentów oraz konstrukcję dachu z poszyciem.

Teren do zagospodarowania wokół obiektu łącznie z infrastrukturą użytkową to ok. 1,5 ha powierzchni. Inwestycja obejmuje opracowanie projektów adaptacji historycznego obiektu na potrzeby muzeum (włączenie w koncepcję architektoniczną muzeum torów oraz zagospodarowanie terenu wokół budynku) oraz stworzenie ekspozycji stałej. Ekspozycja opowiada o bogatej historii Oświęcimia i okolic, od czasów Piastów Śląskich i księstw oświęcimskiego i zatorskiego. Szczególnie mocno uwypuklony został w niej wątek upamiętnienia mieszkańców Oświęcimia i Ziemi Oświęcimskiej, którzy nieśli pomoc więźniom KL Auschwitz (historycy ustalili ok. 1,2 tys. nazwisk - m.in. wśród działających w konspiracji różnych formacji wyróżniał się na terenie przyobozowym oddział partyzancki AK „Sosienki” pod dowództwem majora Jana Wawrzyczka). Ekspozycję stałą otworzono formalnie 25 kwietnia 2022 r. Od 1 maja została udostępniona zwiedzającym. Ekspozycja przedstawia bohaterские działania mieszkańców ziemi oświęcimskiej, którzy z narażeniem życia udzielali pomocy więźniom obozu Auschwitz. Multimedialna forma wystawy pozwala widzom jeszcze bardziej doświadczyć i poczuć emocje, jakie towarzyszyły świadkom historii. Istotą ekspozycji są filmy zbudowane na relacjach świadków. Żywe wspomnienia o codzienności okupacyjnej przedstawiają brutalny świat utrwalaony w pamięci świadków. Bolesne, wzruszające wspomnienia, którym towarzyszą silne emocje spowodowane bestialstwem okupantów, sprawiają, że wystawa w Muzeum Pamięci Mieszkańców Ziemi Oświęcimskiej jest niezwykle cenną i ważną lekcją historii dla każdego. Lekcją, którą każdy powinien wziąć do serca i przekazywać z pokolenia na pokolenie. Bohaterowie relacji na nowo przeżywają historię, w której uczestniczyli. Filmy wzbogacone są komentarzem narratora, zdjęciami i archiwalnymi dokumentami. Wystawę uzupełniają artefakty umieszczone w nowoczesnych gablotach.

Misją Muzeum jest upamiętnienie mieszkańców Ziemi Oświęcimskiej, ze szczególnym uwzględnieniem okresu II wojny światowej i pomocy, jaką nieśli więźniom KL Auschwitz. Świadczenie o wartościach historycznych poprzez zachowanie i upowszechnianie dokumentów pamięci o dziejach regionu. Celem Muzeum jest stworzenie nowoczesnego centrum gromadzenia i opracowywania materiałów dokumentujących losy ludzkie w kontekście historycznym, działalność wystawiennicza i edukacyjna.

Sposób realizacji celów:

1. Gromadzenie, przechowywanie, konserwowanie, udostępnianie i upowszechnianie zbiorów w zakresie określonym przez statut,
2. Urządzanie wystaw stałych i czasowych, w tym za granicą,
3. Inwentaryzowanie, katalogowanie i naukowe opracowywanie zgromadzonych zbiorów,
4. przechowywanie zgromadzonych zbiorów, w warunkach zapewniających im właściwy stan zachowania i bezpieczeństwo,
5. Zabezpieczanie i konserwację zgromadzonych zbiorów,
6. Udostępnianie zbiorów do celów edukacyjnych, wystawienniczych i naukowych,
7. Prowadzenie działalności edukacyjnej, naukowo – badawczej i popularyzatorskiej,
8. Działanie na rzecz upowszechniania, promocji i popularyzacji wiedzy z zakresu działania Muzeum,
9. Popieranie i prowadzenie działalności artystycznej i upowszechniającej kulturę,
10. Prowadzenie działalności wydawniczej,
11. Prowadzenie zbiorów bibliotecznych związanych z działalnością Muzeum.

Z dniem 1 sierpnia 2023 r. przekazano Instytucję na rzecz Województwa Małopolskiego, które stało się organizatorem Muzeum w rozumieniu ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, a Muzeum stało się samorządową instytucją kultury Województwa. Na podstawie art. 21a ust. 2a ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, uchwały Nr LXV/973/23 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie woli przejęcia przez Województwo Małopolskie instytucji kultury Powiatu Oświęcimskiego pn. Muzeum Pamięci Mieszkańców Ziemi Oświęcimskiej, prowadzonej jako instytucji wspólnej z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Uchwały Nr LVI/459/2023 Rady Powiatu w Oświęcimiu z dnia 24 maja 2023 r. w sprawie wyrażenia zgody na przekazanie samorządowej instytucji kultury – Muzeum Pamięci Mieszkańców Ziemi Oświęcimskiej na rzecz Województwa Małopolskiego oraz Uchwały Nr LXVIII/1021/23 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 czerwca 2023 r. w sprawie przejęcia samorządowej instytucji kultury Powiatu Oświęcimskiego pn. Muzeum Pamięci Mieszkańców Ziemi Oświęcimskiej, strony zawarły umowę w sprawie przekazania samorządowej instytucji kultury – Muzeum Pamięci Mieszkańców Ziemi Oświęcimskiej, zwanej dalej „Instytucją”, w celu wykonywania przez Województwo zadań własnych w zakresie działalności kulturalnej.

4.3. Prowadzenie działań sanacyjnych w obrębie powiatu

Corocznie, w oparciu o ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Zarząd Powiatu w Oświęcimiu ogłaszał nabór wniosków na dotacje w obszarze Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego. Na organizację imprez plenerowych, festynów, festiwali, wystaw, promocję dorobku artystów z terenu powiatu oświęcimskiego, podtrzymywanie tradycji regionalnej, narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej przeznaczano 50 000,00 zł.

Powiat na bieżąco monitorował czy wszystkie gminy sporządziły Gminne Ewidencje Zabytków oraz Gminne programy Opieki nad Zabytkami. Większość gmin sporządziła gminne programy opieki nad zabytkami. Wyjątek stanowią gminy: Przeciszów, Chełmek i Polanka Wielka, które nie uchwaliły Gminnych Programów Opieki nad Zabytkami. Na tej podstawie można wyciągnąć wniosek, że potrzeba działań w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad dziedzictwem kulturowym regionu, jest dosyć dobrze rozeznana na poziomie gmin. Szczególnie świadczy o tym fakt posiadania przez wszystkie gminy wchodzące w skład powiatu oświęcimskiego ewidencji zabytków.

Gmina	Gminny Program Opieki nad Zabytkami	Gminna Ewidencja Zabytków
Miasto Oświęcim	TAK	TAK
Gmina Brzeszcze	TAK	TAK
Gmina Chełmek	NIE	TAK
Gmina Kęty	TAK	TAK
Gmina Zator	TAK	TAK
Gmina Osiek	TAK	TAK
Gmina Oświęcim	TAK	TAK
Gmina Polanka Wielka	NIE	TAK
Gmina Przeciszów	NIE	TAK

5. Priorytet III. Wyeksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazowych

W ramach współpracy w Euroregionie Beskidy zrealizowano projekt pod nazwą „Tradycje regionu wspólnym dziedzictwem” (oś priorytetowa - Ochrona i rozwój dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru pogranicza). Celem projektu było zwiększenie poziomu zrównoważonego wykorzystania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego przez odwiedzających i mieszkańców, ochrona, rozwój i promowanie publicznych aktywów w dziedzinie kultury i dziedzictwa.

Zadanie polegało na prezentacji tradycji ludowych w tym kulinarnych i rękodzielniczych. W ramach imprezy zorganizowano:

1. Dziewięć stanowisk (stołów) prezentacyjno-degustacyjnych zorganizowanych przez KGW - tradycje kulinarne oraz estetyka (dekoracje) stołów.
2. Wystawę druciarstwa (artysta - rzemieślnik z Czadcy), połączoną z pokazem instruktażowym podstaw druciarstwa dla indywidualnych osób.
3. Wystawę rękodzielniczą (specjaliści z Polski) połączoną z pokazem instruktażowym wykonywania ozdób z papieru, bibuły, kwiatów itp. dla indywidualnych osób.
4. Występ zespołu regionalnego z Kelčovan (jako część artystyczno-sceniczna imprezy).

Konkurs kulinarny dla Kół Gospodyń, które przygotowały prezentację wymienioną w pkt 1, członkom i członkiniom słowackiego zespołu oraz organizatorom wystawy druciarskiej (łącznie około 35 osób) zostały zaprezentowane wybrane zabytki ziemi oświęcimskiej: kościoły w Polance Wielkiej, Osieku i Głębowicach. Ze względu na Covid - 19 zadanie miało charakter imprezy plenerowej.

6. Priorytet IV. Zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i krajobrazu oraz przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni

Zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej określa ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zgodnie z zapisami ustawy, kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie gminy, w tym uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z wyjątkiem morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej oraz terenów zamkniętych, należy do zadań własnych gminy. Kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej w województwie, w tym uchwalanie planu zagospodarowania przestrzennego województwa, należy do zadań samorządu województwa. Kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej państwa, wyrażonej w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, należy do zadań Rady Ministrów.

Uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska stanowi ustawowy obowiązek samorządów. Powiat realizuje to zadanie głównie poprzez wyrażanie swojej opinii w ustalaniu planu przestrzennego województwa, zwracając uwagę na zabytki powiatu. Z kolei gminy zobowiązane są do określenia zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej przy ustalaniu planów miejscowych.

W kontekście tych zapisów rola samorządu powiatowego ogranicza się do wyrażania opinii na wnioski zainteresowanych podmiotów. Na wnioski gmin na bieżąco wyrażano opinie dotyczące planów zagospodarowania przestrzennego. W okresie sprawozdawczym powiat zaopiniował 44 wnioski.

Umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru: urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. (Dz.U. z 2017 r. poz. 1073 i 1566 oraz z 2018 r. poz. 1496 i 1544) oraz napisów, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1; wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków. Obowiązek uzyskania pozwolenia dotyczy także umieszczania reklam na obszarze urbanistycznym wpisanym do rejestru zabytków, w tym również reklam na budynkach nie wpisanych do rejestru zabytków. W takim przypadku wystarczy jedynie zgłoszenie dokonane w starostwie.

7. Priorytet V. Wykreowanie wizerunku powiatu i tożsamości mieszkańców, wspieranie aktywności lokalnej mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego

Delegacja władz Powiatu Oświęcimskiego systematycznie uczestniczy w świętach państwowych i uroczystościach rocznicowych wydarzeń historycznych kształtujących tożsamość lokalną i narodową. Do najważniejszych wydarzeń należą:

- 27 stycznia – Rocznica oswobodzenia KL Auschwitz-Birkenau i Miasta Oświęcim spod okupacji Niemiec Hitlerowskich
- 1 marca – Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”
- 13 kwiecień – Rocznica zbrodni na polskich jeńcach wojennych w 1940 r. w ZSRR,
- 3 maja – Rocznica uchwalenia Konstytucji 3-go Maja,
- 8 maja – Rocznica zakończenia II wojny światowej,
- 14 czerwca – Rocznica Deportacji do KL Auschwitz I Transportu Polskich Więźniów Politycznych,
- 1 sierpnia – Rocznica Powstania Warszawskiego,
- 15 sierpnia – Święto Wojska Polskiego, Rocznica Bitwy Warszawskiej,
- 1 września – Rocznica napaści Niemiec Hitlerowskich na Polskę,
- 3 września – Rocznica boju pod Rajskiem,
- 17 września – Rocznica Napaści Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich na Polskę.
- 11 listopada – Narodowe Święto Niepodległości

Powiat Oświęcimski to region licznych tradycji świątecznych. Celem pielęgnowania lokalnego dziedzictwa niematerialnego, Zarząd Powiatu współorganizował wydarzenia promujące lokalną historię i tradycję. Do sztandarowych cyklicznych imprez należą:

„Powiatowy Przegląd Stołów Wielkanocnych” organizowany w gminie Polanka Wielka oraz „Powiatowy Przegląd Stołów Wigilijnych” organizowany w gminie Zator. Kulinarnym prezentacją potraw wigilijnych i wielkanocnych przygotowanych przez Koła Gospodyń Wiejskich z terenu Powiatu Oświęcimskiego, towarzyszyły stoiska rękodzielnicze z tradycyjnymi ozdobami oraz warsztaty rękodzielnicze dla dzieci.

Powiatowy Przegląd Stołów Wielkanocnych organizowany w gminie Polanka Wielka

8. Priorytet VI. Zwiększenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych

1) Na stronie internetowej powiatu:

<https://www.powiat.oswiecim.pl/powiat-oswiecimski/turystyka/zabytki/> udostępniona jest baza najważniejszych zabytków w formie opisu i fotografii.

Poniżej przykładowe prezentacje ze strony internetowej powiatu

GROJEC – pałac Radziwiłłów

GROJEC – pałac Radziwiłłów, obecny wygląd to przebudowa dokonana pod koniec XVIII w. przez właściciela dóbr grojeckich hr. Ignacego Bobrowskiego. Na miejscu dawnego dworu obronnego Porębskich wznosił wielkopańską, dwukondygnacyjną rezydencję będącą od pocz. XX do 1939 r. w. siedzibą ks. Władysława Radziwiłła. W jednej z komnat, wcześniej będącej kaplicą zamkową, został pochowany kalwin Balcer II Porębski – jeden z przywódców Rokoszu Zebrzydowskiego.

OSIEK – zespół parkowo – pałacowy

OSIEK – zespół parkowo – pałacowy powstał na terenie drewnianego fortalicjum wspomnianego w dokumencie z 1672 r. W II poł. XVIII w. hr. Branicka, na wzmocnionym przez wbijanie 15-to metrowej długości dębowych pali w bagnisty terenie, zbudowała barokową

rezydencję magnacką. Ok. 1845 r. baron Karol Larysz zafascynowany kulturą orientalną, zlecił F.M. Lanciemu przebudowę w stylu mauretańskim. Ozdobą dzisiejszego pałacu, odzyskanego przez ziemian Rudzińskich, są najpiękniej udekorowana w Polsce na styl wschodni sala „Mauretańska” oraz kaplica i wspaniały drewniany westybul.

ZATOR – zamek – pałac

ZATOR – zamek – pałac zbudowany został w latach 1445 – 47 przez księcia zatorskiego Wacława I na miejscu grodu obronnego książąt oświęcimskich. Od 1513 r. do I rozbioru Polski był siedzibą starosty niegrodowego, a od 1778 r. rezydencją właścicieli dóbr zatorskich. W wyniku przebudowy dokonanej przez Franciszka Marię Lanciego w 1836 r. uzyskał charakter neogotycki. Na parterze, po obu stronach sieni, znajdują się dwie pary bogato zdobionych sal. Obecnie jest obiektem nieczynnym. Pałac otacza park ozdobny, przechodzący w dolinie Skawy w krajobrazowy.

OSIEK – kościół pw. św. Andrzeja

OSIEK – kościół pw. św. Andrzeja, wzniesiony w 1558 r. na miejscu wcześniejszego, stanowi perłę wśród późnogotyckich, drewnianych świątyń odmiany śląskiej w Polsce. Budowla orientowana o konstrukcji zrębowej, z dostawioną wieżą słupową i nadwieszoną izbicą, zakończoną stożkowym hełmem jest pokryta gontem. Wnętrze kościoła udekorowane zostało

malowidłami w okresie gotyku, renesansu i baroku, a wyposażenie wykonano przed zamknięciem świątyni w 1906 r. W kryptach znajdują się groby byłych właścicieli Osieka: Bethmanów, Laryszów, Rudzińskich.

OŚWIĘCIM- Państwowe Muzeum Auschwitz Birkenau

OŚWIĘCIM – Państwowe Muzeum Auschwitz Birkenau główna brama wejściowa do byłego hitlerowskiego obozu koncentracyjnego KL Auschwitz z cynicznym napisem „ARBEIT MACHT FREI”. Od czerwca 1940 r. do 26. 01.1945 r. naziści wybudowali „fabrykę śmierci”, w której zamordowali ponad milion ludzi różnych narodowości, wyznań i ras. Dnia 2.07.1947 r. teren byłych niemieckich obozów faszystowskich AUSCHWITZ – BIRKENAU został objęty ochroną prawną i utworzone zostało Państwowe Muzeum upamiętniające ludobójstwo, martyrologię i zbrodnię.

9. Priorytet VII. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami

Powiat wspierał działania Diecezji Bielsko-Żywieckiej w powstaniu Beskidzkiego Muzeum Rozproszonego Diecezji Bielsko-Żywieckiej. W ramach wsparcia Powiat udzielał dotacji, która pozwoliła pozyskać wkład własny przez beneficjenta. BMR ma za zadanie prezentować skarby drewnianej architektury sakralnej. Dzięki multimedialnej, interaktywnej podróży po drewnianych, zabytkowych budowlach przysiadłych w beskidzkim krajobrazie diecezji bielsko-żywieckiej można odbyć pasjonującą wędrowkę w świat piękna, sacrum i głębokich przeżyć sięgających Nieba. Na terenie Powiatu Oświęcimskiego funkcjonują trzy obiekty będące częścią BMR są to zabytkowe Kościoły w Polance Wielkiej, Grojcu i Osieku.

10. Priorytet VIII. Powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

Na stronie internetowej powiatu udostępniany jest także zbiór legend z terenu powiatu oświęcimskiego opracowany przez Leszka Żaka – przewodnika po Ziemi Oświęcimskiej. Teksty ilustrowane są rysunkami Mariana Majkuta.

Wybrane przykłady legend

Legenda o wieży zamkowej

Wieża owa nadal na oświęcimskim wzgórzu zamkowym góruje. Jest ona znacznie starsza niż reszta do dziś istniejących budowli. Pamięta czasy książy oświęcimskich, świetności miasta i jego upadku. Związana jest z nią pewna historia. Działo się to za czasów, kiedy ziemiami polskimi rządził król Kazimierz Jagiellończyk. Rozpoczęła się wojna z Krzyżakami, zwana później trzynastoletnią. Do króla polskiego podążyło rycerstwo z różnych stron kraju oraz wojska najemne. Do chorągwi polskich zaciągnęli się książęta oświęcimscy Janusz i Przemysław. Różne były koleje wojny.

Po klęsce pod Chojnicami i niepowodzeniach wojsk królewskich powrócili oni do swoich siedzib. Brak pieniędzy w skarbcu koronnym spowodował, że wstrzymane zostały wypłaty żołdu dla rycerzy zaciężnych. Część z nich porzuciła więc służbę i pod pozorem odebrania zaległych należności, zaczęła łupić ziemię krakowską. Księstwo oświęcimskie, graniczące z Koroną Polską od zachodu, stało się ich bazą wypadową. „Bracią”, bo tak ich nazywano, przewodzili Kawka i Świeborowski. Siedzibą swą uczynili warownię na Górze Żebraczej i stąd swoje zbójckie wyprawy rozpoczynali, ogniem i mieczem pustosząc południowe rubieże Królestwa Polskiego. Również i książę Janusz próbował, przy pomocy gotowych na wszystko zbirów, zmusić Kazimierza Jagiellończyka do zwrotu ziemi oświęcimskiej, którą sam wcześniej zmuszony był mu sprzedać.

Zaniepokoił się król polski tym łotrystwem i wzmocnił załogę zamku oświęcimskiego stojącego nad brzegiem Soły. Żołnierze królewscy ośmiu żołdaków schwytali i wrzucili ich do lochu wieży zamkowej. Korzystając z niedbalstwa pilnujących ich strażników, po linie, którą strawę im spuszczano, wydobyli się na górę, zajęli wieżę, a rycerzy straż pełniących, stręcili z niej. „Padł nagły strach na rycerzy królewskich, a nawet i ostateczne zwątpienie. Kiedy bowiem do wieży ze skrytością śpieszą, owi brańcy poczęli z góry walić kamieniami (...)”. Wieża zaopatrzona była we wszystko potrzebne do obrony, więc oblężenie trwać mogło długo. Dopiero starosta Jan Synowiec mądrością swoją problem rozwiązał. Wszedł w ugodę

z rabusiami, pozwolił im wieżę opuścić i wyjść swobodnie z bronią i końmi, "... dawszy im nadto 200 czerwonych florenów..." Los jednak obszedł się z nimi okrutnie. Gdy opuścili oświęcimską warownię i udawali się na Górę Żebraczą, napadli na nich ludzie Katarzyny Włodkowej, która schwytanych ściąg kazała, a łupy zagarnęła.

Wieża na wzgórzu zamkowym nadal dumnie góruje nad miastem, chociaż czas jej nie oszczędzał. W wyniku wojen i klęsk żywiołowych straciła swoje słynne blanki. Przez długi czas stała bez przykrycia, ale zachwycała swoją wspaniałością i siłą, symbolizując niezniszczalność miasta.

Historię tę, która wydarzyła się przed wiekami, jeszcze dzisiaj opowiadają mieszkańcy Oświęcimia. Tym, którzy podczas pełni księżyca, usiądą u podnóża zamku, dane jest usłyszeć szcęk oręża i stukot spadających po wzgórzu zamkowym kamieni, które kiedyś z wieży zrzucali żoldacy.

Legenda o św. Jacku

Przy bulwarach na prawym brzegu Soły, niemalże w środku między mostami Piastowskim i Jagiellońskim, wznosi się okazała ceglana świątynia, której budowę rozpoczęli z początkiem XIV w. pierwsi książęta oświęcimscy, fundatorzy i opiekunowie klasztoru i kościoła ojców dominikanów. Różne były dzieje tej budowli, o której losach często decydowało przeznaczenie.

Nie ustały jeszcze echa walk spod Nysy, gdzie Piastowie Śląscy w roku 1428 przeciwstawili się husytom, a już liczne czeskie zastępy ruszyły na Śląsk krzewić zasady nowej wiary.

Zajęli liczne miasta i zamki solidnie zbudowane i niedostępne. Ze szczególną zawziętością palili i burzyli klasztory, zabijali mnichów, pozostawiając za sobą zgliszcza i pożogę. Wdarli się na ziemię oświęcimską i doszli do ujścia Soły, pod bramy Oświęcimia. Miasto stało się niedostępne dla najeźdźców, więc cały impet swój rzucali na klasztor i kościół poza murami stojący. Mocna, gotycka budowla dała schronienie okolicznej ludności i zakonnikom. Wszyscy modlili się do cudami wstawionego brata zakonnego Jacka Odrowęża mniemając, że tak jak ocalił siebie i towarzyszy swoich cudownie na płaszczu przez rzekę ich przeprowadzając, tak też ocalił zgromadzonych w kościele.

Nie opuścił ich więc i wtedy, gdy wrogowie spaliwszy okolicę przystąpili do burzenia świątyni. Na nic zdali się innowiercom drabiny, bo kto tylko wszedł na dach by go zapalić, spadał z niego niby gromem rażony. Tak trwało przez dzień cały i noc. Spłonęły dachy na celach klasztornych, a świątynia stała nadal. O świcie nad klasztorem ukazała się postać odziana w habit dominikański. Popłoch i panika zapanowała w szeregach atakujących, a nadzieja wśród obrońców kościoła. Rankiem ci, którzy zdobyli Częstochowę i bluźnierczą rękę podnieśli na cudowny obraz Czarnej Madonny, wycofali się pokonani.

Gdy w 1594 roku kanonizowano ojca Jacka Odrowąża, oświęcimscy dominikanie oddali swój kapitułarz, przekształcając go na kaplicę pod wezwaniem świętego. Czas nie oszczędził klasztoru i kościoła św. Krzyża, jak również kaplicy poświęconej temu patronowi. Dekretem kasacyjnym cesarza austriackiego z roku 1782 rozwiązano zakon, a dobra poddominikańskie sprzedano.

Powtórnego poświęcenia podniesionej z ruin kaplicy dokonano 19 sierpnia 1894 roku w dzień św. Jacka. Dało to początek wielkiemu odpustowi w Oświęcimiu. Od ponad stu lat dzień ten jest uroczystie obchodzony.

Do dziś, w pierwszą niedzielę po Wniebowzięciu N.M.P. mieszkańcy Oświęcimia i okolic przybywają całymi rodzinami na rynek. Bawiąc się i weseląc nie wiedzą, że tradycję tego dnia zawdzięczają św. Jackowi i cudownemu ocaleniu kościoła dominikańskiego.

Legenda o Zatorze i nawałnicy tatarskiej

W bogatej historii Księstwa Oświęcimskiego znaleźć można liczne przykłady świadczące o roztropności i przytomności mieszkańców, którzy niejednokrotnie ratowali swoje grody oraz domostwa przed kataklizmem i zniszczeniem.

Latem 1240 r Mongołowie, plemiona koczownicze przybyłe z dalekiej Azji pod wodzą Batu-chana, zajęli Ruś oraz część Węgier, a później ruszyli ku wschodnim rubieżom Królestwa Polskiego. W owym czasie państwo polskie zmagало się z kłopotami wewnętrznymi wywołanymi przez zwalczające się księstwa dzielnicowe.

Właśnie te były przyczyną osamotnienia i osłabienia kraju. Z początkiem następnego roku część Złotej Ordy pod dowództwem Baidara ruszyła na Śląsk, zdobyła i spaliła Kraków, Sandomierz jak również znaczniejsze miasta i grody. Do wszystkich zakątków kraju docierały wieści o barbarzyństwie i okrucieństwie najeźdźców. Strwożona ludność opuszczała swoje siedziby, kryjąc się w lasach i miejscach niedostępnych. Niewielu rycerzy pozostało do obrony grodów. Dlatego też, gdy pierwsze wrogie podjazdy dotarły do przeprawy przez Wisłę w rejonie Zatora, nie napotkały oporu. Przeszły traktem po śladach za cofającym się wojskiem książęcym do Oświęcimia.

Jak to się mogło stać, że Mongołowie-Tatarzy ominęli Zator nie próbując go zdobywać? Otóż wieczorem, gdy zauważono zbliżające się wojska nieprzyjacielskie, rycerze pozostający do obrony grodu długo rozważali wszelkie sposoby odparcia wroga i ocalenia warowni przed zagładą. Stoczenie bezpośredniej bitwy z Tatarami z uwagi na zbyt słabą liczebnie załogę było bezcelowe, a i pomoc kasztelana oświęcimskiego wydawała się wątpliwa. Pozostawieni i opuszczeni przez wszystkich przystali w końcu na plan przechytrzenia przeciwnika. Nocą część obrońców wyjechała konno i podążyła szlakiem w kierunku zachodnim. Przybywszy do

rozwidlenia dróg, gdzie pełno było innych śladów, przekuli koniom kopyta zakładając podkopy odwrotnie. Wracając tedy do warowni zostawiali ślady ułożone w sposób wskazujący jazdę w kierunku przeciwnym, czyniąc wrażenie, że cała jazda opuściła ten teren i uciekła przed najeźdźcą.

W ciszy i spokoju przeczekali tatarską nawałnicę, a gdy zagrożenie minęło otworzyli bramy dla uchodźców. Powracający opowiadali o strasznym losie, jaki spotkał wieś i grody kasztelanii oświęcimskiej, o tym, że Tatarzy wdartszy się do Oświęcimia złupili go i spalili, a ludność wymordowali. Dzięki przebiegłości obrońców ocalał i gród nad Skawą położony, i ludzie, którzy uniknęli niewoli jasyrem zwanej. Pamięć o tym wydarzeniu przetrwała wieki. Historia ta przekazywana z pokolenia na pokolenie zawsze była powodem do dumy.

A i dzisiaj jeszcze niektórzy mieszkańcy Zatora z nią łączą nazwę swojego miasta:

Tatarzy podążając ZA TOREM, za śladami kopyt końskich, zostawionymi przez obrońców, obeszlą gród nie niszcząc go.

- 2) Z inicjatywy powiatu wydano wspólnie z ośmioma gminami mapę terenu powiatu z zaznaczonymi trasami turystycznymi oraz prezentacją wybranych obiektów zabytkowych.

11. Priorytet IX. Wzmocnienie roli społeczeństwa w ochronie zabytków

Prowadzenie listy społecznych opiekunów zabytków

Zgodnie z art. 103 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami prowadzona jest ewidencja społecznych opiekunów zabytków w formie listy zawierającej 62 wpisy.

Lp.	Obiekt objęty opieką	Spółeczny Opiekun Zabytków
1	Układ urbanistyczny miasta Oświęcimia	Kućka Noworyta Jolanta
2	Kościół pw. Wniebowzięcia NMP Oświęcim	Noworyta Jan
3	Kościół pw. Św. Bartomeja w Porębie Wielkiej	Drusewicz Stanisława
4	Kościół pw. Św. Urbana w Brzeszczach	Kolarczyk Władysław
5	Kościół pw. Św. Andrzeja Apostoła w Osieku	Brańka Alicja
6	Zespół Pałacowy w Polance Wielkiej	Ziaja Mirosław
7	Teren byłego obozu zagłady podobóz Jawiszowice	Forycki Zygmunt
8	Zespół dworsko- parkowy w Harmężach	Buliński Maciej

9	Kapliczka przydrożna ul. Brzozowa 47	Buliński Andrzej
10	Dawna synagoga	Żak Leszek
11	Park i oficyny pałacowe w Osieku	Kwaśniak Adrianna
12	Średniowieczny gródek w Malcu	Zięciak Barbara
13	Kościół drewniany pw. Św. Mikołaja Polanka Wielka	Matlak Klaudia
14	Kościół pw. Św. Wojciecha i Jerzego w Zatorze	Czuba Barbara
15	Ruiny pałacu w Głębowicach	Kasperczyk Bartłomiej
16	Kapliczka Św. Tekli Osiek	Kramarczyk Magdalena
17	Osada neolityczna w Grojcu	Chowaniec Andrzej
18	Cmentarz parafialny w Oświęcimiu	Lehnert Wiesława
19	Zespół dworsko- parkowy Zaborze	Kasperek Andrzej
20	Budynki byłego Monopolu, obecnie PWSZ w Oświęcimiu	Urbiński Jacek
21	Kościół pw NMP Wspomożenia Wiernych	Szemik Ryszard
22	Zespół klasztorny Sióstr Serafitek	Kupiec Jolanta
23	Kościół pw Matki Boskiej Bolesnej	Kotarba Halina
24	Zespół pałacowy w Rajsku	Foltyn Kazimierz
25	Zespół pałacowo- parkowy w Grojcu	Król Krystyna
26	Kościół pw Świętej Trójcy w Bobrku	Kuczyńska Katarzyna
27	Spichlerz drewniany w Bobrku	Urbińska Agata
28	Układ urbanistyczny miasta Zator	Szmyt Marek
29	Kamienica nr 14 Rynek Główny Oświęcim	Mikołajewicz Mirosław
30	Kamienica nr 8 Rynek Główny	Nędza Henryka
31	Zespół klasztorny Dominikanów	Bajdak Zofia
32	gródek stożkowy w Łazach	Błoński Stanisław
33	Teren byłego obozu koncentracyjnego Auschwitz	Czarnik Henryka
34	Kapliczka przydrożna przy ul. Bema /teren PZ nr 2 SOMSiT/	Ryłów Czesława
35	Zamek ze wzgórzem zamkowym	Knapik Jan
36	gródek stożkowy w Łazach	Szyjka Józef
37	Zespół pałacowo- parkowy w Porębie Wielkiej	Ślęczka Anna
38	Rampa kolejowa i bocznica /teren Dworca Zachodniego/	Dziuba Henryk
39	Zespół dworsko- prakowy z kaplicą Hallerów	Nosal - Tobiasz Anna

40	Cmentarz Żydowski w Oświęcimiu	Żak Jakub
41	Kościół pw. Św. Jana Chrzciciela w Przeciszowie	Jarosz Ludwika
42	Kościół pw. Św. Michała Archanioła we Włosienicy	Jarecka Maria
43	Zespół Pałacowy w Osieku	Kramarczyk Klaudyna
44	Kościół pw. Św. Wawrzyńca w Grojcu	Chowaniec Adam
45	Zespół pałacowy w Bulowicach	Konior Jakub
46	Zespół dworski w Graboszycach	Madej Maria
47	Kościół pw. Św. Andrzeja w Graboszycach	Kruk Anna
48	Kościół pw. Św. Marcina w Jawiszowicach	Foryciarz Stanisław
49	Pomnik nagrobny rodziny Russockich /cmentarz rzymsko-katolicki/	Obstarczyk Małgorzata
50	Zespół pałacowy w Zatorze	Brandys Maria
51	Cmentarz parafialny w Zatorze	Wieliczko Jan
52	Kościół pw. Św. Jakuba Młodszego w Palczowicach	Zachara Magdalena
53	Cmentarz parafialny we Włosienicy	Jarecki Piotr
54	Zabytki z terenu powiatu oświęcimskiego	Iżycek Mirosław
55	Zabytki z terenu powiatu oświęcimskiego	Sobala Bogusław
56	Zabytki z terenu powiatu oświęcimskiego	Ganobis Mirosław
57	Zabytki z terenu powiatu oświęcimskiego	Klub "Oświęcimska Starówka"
58	Ochrona materialnego dziedzictwa historycznego Gminy Kęty.	Towarzystwo Miłośników Kęt - KRS 0000088730
59	Cmentarz komunalny w Kętach (nr. rej. A-864/M), Kościół Św. Jana Kantego w Kętach (nr. rej. A-862/M), układ urbanistyczny Kęt (nr. A-867), Kościół Parafialny p.w. ś.w. ś.w. Małgorzaty i Katarzyny (nr. rej. A-860).	Kazimierz Brzuska
60	Cmentarz komunalny w Kętach (nr. rej. A-864/M).	Dariusz Grabecki

61	Kościół św. Urbana w Brzeszczach (nr rej. A-71/M), kościół św. Marcina w Jawiszowicach z otoczeniem i starodrzewiem (nr rej. A-847/M), budynek starej szkoły w Brzeszczach przy ul. Kosynierów 20 (nr rej. A-1637/M).	Stowarzyszenie na rzecz Gminy Brzeszcze "Brzost"- KRS 0000029005
62	Gmina Brzeszcze	Łukasz Strzelczyk

12. Priorytet X. Nadzór nad właściwym oznakowaniem zabytkowych budynków

Oznakowanie obiektów zabytkowych „błękitną tarczą”

Na mocy art. 12. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami starosta, w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, może umieszczać na zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru znak informujący o tym, iż zabytek ten podlega ochronie. Znak ma kształt pięciokątnej tarczy skierowanej ostrzem w dół, o wymiarach 185 x 100 mm, wykonanej z blachy, na białym tle w górnej części napis: "ZABYTEK CHRONIONY PRAWEM", poniżej tarcza herbowa złożona z błękitnego kwadratu, którego jeden z kątów tworzy ostrze tarczy, oraz umieszczonego nad nim błękitnego trójkąta, rozgraniczonych po każdej stronie białym trójkątem.

Błękitna Tarcza (Blue Shield) jest kulturowym odpowiednikiem Czerwonego Krzyża. Jest to symbol ochrony określony w Konwencji haskiej z 1954 r. (Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisana w Hadze dnia 14 maja 1954 r.). Zgodnie z zapisami Konwencji, znak Błękitnej Tarczy służy dla oznakowania obiektów kultury, aby zapewnić im ochronę przed atakiem w razie konfliktu zbrojnego.

Powiat oświęcimski posiada aktualizowany corocznie wykaz zabytków oraz plan działań. Wzór znaku określony jest w rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 roku w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. z 2004 r. Nr 30, poz. 259).

Na wniosek Stowarzyszenia na rzecz Gminy Brzeszcze „BRZOST”, w sprawie umieszczenia znaku informującego, że budynek dawnej szkoły w Brzeszczach przy ul. Kosynierów 20 został wpisany do rejestru zabytków nieruchomych województwa małopolskiego pod numerem rejestru: A-1637/M i podlega ochronie, powiat prowadzi procedurę umieszczenia znaku.

Wzór znaku:

